



Έδρα JEAN MONNET
Δημοσιονομική Διακυβέρνηση της ΕΕ
και Έλεγχος

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union



Κοινή πολιτική άμυνας και ασφάλειας στον προϋπολογισμό της Ε.Ε. για την επταετία 2021-2027

Αρετη Βασμαδά, Ινώ Τερζή

Έδρα Jean Monnet “Δημοσιονομική Διακυβέρνηση της ΕΕ & Έλεγχος”
Κάτοχος Έδρας: Δημήτριος Σκιαδάς, Καθηγητής Ευρωπαϊκής Διακυβέρνησης
Τμήμα Διεθνών και Ευρωπαϊκών Σπουδών
Πανεπιστήμιο Μακεδονίας

Θεσσαλονίκη, 2019

Το παρόν κείμενο αποτελεί πακέτο σημειώσεων για τους φοιτητές του τμήματος Διεθνών και Ευρωπαϊκών Σπουδών του Πανεπιστημίου Μακεδονίας και όποιου άλλου ενδιαφερόμενου. Είναι προϊόν βιβλιογραφικής έρευνας των τελειόφοιτων φοιτητριών **Αρετής Βασμαδά** και **Ινώς Τερζή**, σε συνεργασία με την Έδρα Jean Monnet «Δημοσιονομική Διακυβέρνηση της Ε.Ε. και Έλεγχος».

Περιεχόμενα

Εισαγωγή	2
Γιατί επταετής προϋπολογισμός;	2
Γιατί είναι σημαντική η σύσταση του προϋπολογισμού της ΕΕ;	2
Ευρωπαϊκή Πολιτική Ασφάλειας και Άμυνας (ΕΠΑΑ): Ιστορική Αναδρομή	3
Άμυνα και ασφάλεια στο ΠΔΠ 2014-2020	7
Πρόταση της Επιτροπής για τον ΠΔΠ 2021-2027	8
Σύγκριση με προϋπολογισμό 2014-2020	8
ΚΠΑΑ στον ΠΔΠ 2021-2027	10
Ευρωπαϊκή Άμυνα και Brexit	13
Ευρωπαϊκό Αμυντικό Ταμείο	14
Σύνοψη και προβλέψεις	19
Βιβλιογραφία	20
Πρόσθετη Βιβλιογραφία	22

Εισαγωγή

Η χρηματοδότηση των δράσεων της ΕΕ γίνεται μέσω του προϋπολογισμού της, ο οποίος ορίζεται εντός του “Πολυετούς Δημοσιονομικού Πλαισίου” (Multiannual Financial Framework - ΠΔΠ), σε χρονικό ορίζοντα μιας επταετίας¹. Αρμόδια όργανα για την κατάρτιση του προϋπολογισμού είναι το Συμβούλιο, η Επιτροπή και το Κοινοβούλιο. Η Επιτροπή υποβάλλει ένα σχέδιο προς εξέταση στο Συμβούλιο και το Κοινοβούλιο, που μπορούν να κάνουν αλλαγές, αλλά εάν διαφωνήσουν, πρέπει να βρουν μια συμβιβαστική λύση.

Γιατί επταετής προϋπολογισμός;

Η επιλογή του χρονικού διαστήματος της επταετίας βασίζεται στην ιδιαίτερη φύση της Ένωσης ως οντότητα. Η συγκροτημένη ανάπτυξη των δράσεων της Ε.Ε. (αναπτυξιακών, συνοχής κλπ.) απαιτεί μακροπρόθεσμη χρηματοδοτική και πολιτική δέσμευση των κρατών-μελών σε ένα σύνολο δράσεων, ώστε να αποφευχθεί η αναποτελεσματικότητα που προκαλείται από ανολοκλήρωτες ενέργειες και αποσπασματικές δράσεις που δεν εντάσσονται σε ένα ευρύτερο πλαίσιο πολιτικής. Επίσης, η διαδικασία διαπραγματεύσεων μεταξύ των μελών της Ε.Ε. μέσω της οποίας προκύπτει ο προϋπολογισμός δημιουργεί τριβές και εντάσεις, οι οποίες πιθανόν να ήταν καταστροφικές για την πολιτική συνοχή της Ένωσης αν επαναλαμβανόταν τακτικά (πχ ετήσιος ή διετής προϋπολογισμός). Ταυτόχρονα, το χρονικό διάστημα της επταετίας θεωρείται αρκετά μικρό ώστε η Ε.Ε. να δύναται να αναθεωρεί τις πολιτικές της ανάλογα με τις ευκαιρίες και απειλές που αντιμετωπίζει.

Γιατί είναι σημαντική η σύσταση του προϋπολογισμού της Ε.Ε.;

Όπως καταδεικνύεται από τα παραπάνω, ο προϋπολογισμός της Ε.Ε. πέραν της λειτουργικής του αξίας, έχει και ιδιαίτερη πολιτική σημασία. Ο συνολικός προϋπολογισμός χωρίζεται σε επιμέρους “areas of expenditure”, δηλαδή τομείς πολιτικής, για τον καθένα εκ των οποίων καθορίζεται όριο εξόδων. Ο διαμοιρασμός του προϋπολογισμού στους τομείς

¹ Ο Πολυετής Δημοσιονομικός Προϋπολογισμός θεσμοθετείται στο Κεφάλαιο 2 της Συνθήκης για τη Λειτουργία της Ε.Ε.

πολιτικής αποτελεί αντικείμενο διαπραγματεύσεων και διαφωνιών μεταξύ των κρατών, τα οποία ενίοτε έχουν διαφορετικές ανάγκες, στόχους και οράματα για το μέλλον της Ε.Ε..

Ενόψει της λήξης της επταετίας 2014-2020, η Ε.Ε. Έχει εκκινήσει διαδικασίες κατάρτισης του Πολυετούς Δημοσιονομικού Πλαισίου της επταετίας 2021-2027. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή έχει καταθέσει της πρότασή της και εκκρεμεί να συζητηθεί και να ψηφιστεί από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο της ΕΕ.

Σημαντική πτυχή της πρότασης της επιτροπής, σύμφωνα με τις επικοινωνίες της ίδιας είναι η χρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής ασφάλειας και άμυνας. Εντός της προηγούμενης επταετίας, τα κράτη και οι πολίτες της Ένωσης ήρθαν αντιμέτωπα με απειλές που χρήζουν συλλογικής αντιμετώπισης και σε συνδυασμό με την εμφανή απροθυμία του Προέδρου των Η.Π.Α. να εγγυηθεί την ασφάλεια της ηπείρου, αναζωογόνησαν τη συζήτηση περί Ευρωπαϊκής ασφάλειας και άμυνας. Συγχρόνως, παρότι η έξοδος του Ηνωμένου Βασιλείου δημιουργεί κενά στον προϋπολογισμό της Ένωσης, δίνει την ευκαιρία για μεγαλύτερη ολοκλήρωση, δεδομένου ότι το Ηνωμένο Βασίλειο ήταν από τους πιο ένθερμους υποστηρικτές του διακυβερνητικού χαρακτήρα της ΕΕ.

Η πρόταση που κατατέθηκε το 2018 προβλέπει αυξημένη επένδυση σε εξωτερικές δράσεις έως και 26% για να φτάσει τα 123 δισ. Ευρώ στον μελλοντικό μακροπρόθεσμο προϋπολογισμό της ΕΕ καθώς και σημαντική αναδιάρθρωση των μέσων εξωτερικής δράσης της ΕΕ για μεγαλύτερη συνοχή, αξιοποίηση της αποτελεσματικότητας της συνεργασίας, επεξεργάζεται και χρησιμοποιεί οικονομίες κλίμακας.

Ευρωπαϊκή Πολιτική Ασφάλειας και Άμυνας (ΕΠΑΑ): Ιστορική Αναδρομή

Η πρόταση για τη δημιουργία μιας ευρωπαϊκής πολιτικής ασφάλειας και άμυνας (ΕΠΑΑ) έγινε στη συνάντηση του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου στην Κολωνία το 1999 και προήλθε από την γάλο-βρετανική επιθυμία να αναπτυχθούν οι δυνατότητες της ΕΕ σε αυτούς τους τομείς, όπως είχε διατυπωθεί και ένα χρόνο νωρίτερα στη Συνθήκη του Saint Malo (1998). Η αιτία πίσω από αυτήν την πρόταση βρίσκεται στη συνειδητοποίηση από πλευράς της ΕΕ των περιορισμένων πολιτικών ασφαλείας που είχε στη διάθεσή της μετά την βίαιη διάσπαση της Γιουγκοσλαβίας. Στην Κολωνία εγκρίθηκε η πρώτη κοινή στρατηγική της Ευρωπαϊκής Ένωσης, όσον αφορά τη Ρωσία και πραγματοποιήθηκαν δηλώσεις για το

Κοσσυφοπέδιο για την ενίσχυση της ευρωπαϊκής κοινής πολιτικής για εξωτερικές υποθέσεις και θέματα ασφάλειας. Στο κείμενο που προέρχεται από αυτή τη συνεδρίαση του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου, αναγράφεται ότι ο κύριος στόχος της ΕΠΑΑ είναι η δυνατότητα διεξαγωγής αποστολών για τη διαχείριση κρίσεων σε παγκόσμιο επίπεδο, παράλληλα με την ίδρυση των απαραίτητων δομών και την ανάπτυξη των στρατιωτικών και πολιτικών δυνατοτήτων.

Τον ίδιο χρόνο, στο ευρωπαϊκό Συμβούλιο στο Ελσίνκι (1999), τα κράτη-μέλη συμφώνησαν να αναπτύξουν αυτόνομα την δυνατότητα να λαμβάνουν αποφάσεις και να επεμβαίνουν στρατιωτικά σε επιχειρήσεις καθοδηγούμενες από την ΕΕ, ως απάντηση στις διεθνείς κρίσεις, όταν το ΝΑΤΟ δεν εμπλέκεται. Το Συμβούλιο ακόμη, συμφώνησε να αναπτύξει αυτές τις στρατιωτικές δυνατότητες μέχρι το 2003 (Helsinki Headline Goal). Η Ευρωπαϊκή Πολιτική Ασφάλειας και Άμυνας (ΕΠΑΑ) είναι αναπόσπαστο κομμάτι της Κοινής Ευρωπαϊκής Εξωτερικής Πολιτικής (ΚΕΠΠΑ) και λειτουργεί σύμφωνα με τους παραδοσιακούς κανόνες της διακρατικής συνεργασίας.

Προκειμένου να διεξαχθούν οι επιχειρήσεις διαχείρισης κρίσεων, η ΕΕ έπρεπε να θεσπίσει τις κατάλληλες δομές και να αναπτύξει τις σχετικές διαδικασίες. Οι δομές αυτές δημιουργήθηκαν το 2000 στη συνθήκη της Νίκαιας και είναι οι εξής:

- Η Επιτροπή πολιτικής και ασφάλειας (political and security committee)
- Η στρατιωτική Επιτροπή της ΕΕ (military committee of the EU)
- Η Επιτροπή για την Στρατιωτική πτυχή της Διαχείρισης Κρίσεων (committee for civilian aspects of crisis management)
- Η πολιτικο-στρατιωτική ομάδα (politico-military group)
- Η διεύθυνση διαχείρισης κρίσεων και σχεδιασμού (crisis management and planning directorate)
- Το στρατιωτικό προσωπικό της Ευρωπαϊκής Ένωσης (european union military staff)
- Η μόνιμη δομή πολιτικού σχεδιασμού και δράσης (civilian planning and conduct capability)
- Η Ευρωπαϊκή Υπηρεσία Άμυνας (european defence agency)
- Το Ευρωπαϊκό Κολλέγιο Ασφάλειας και Άμυνας (European Security and Defence College)
- Το Ινστιτούτο Ευρωπαϊκών Σπουδών (European Institute for Security Studies)

- Το Ευρωπαϊκό Δορυφορικό Κέντρο (European Satellite Centre)
- Το Κέντρο Επιχειρήσεων της ΕΕ (European Operation Centre)

Το 2003 η ΕΕ υιοθέτησε την Ευρωπαϊκή Στρατηγική Ασφαλείας (European Security Strategy-ESS) η οποία λειτουργεί ως βάση για τον στρατηγικό διάλογο μεταξύ της ένωσης και των βασικότερων εταίρων της, ειδικότερα των ΗΠΑ, και για τον καθορισμό των κοινών στρατηγικών στόχων των κρατών-μελών της. Το 2016 το έγγραφο αυτό αντικαταστάθηκε από την “Ευρωπαϊκή Παγκόσμια Στρατηγική (European Global Strategy- EUGS). Το κείμενο αυτό δημοσιεύτηκε στις 28 Ιουνίου του 2016 και αντικατέστησε την Ευρωπαϊκή Πολιτική Ασφαλείας (European Security Strategy). Οι στόχοι της Ευρωπαϊκής Παγκόσμιας Στρατηγικής είναι η ενδυνάμωση της ευρωπαϊκής στρατηγικής σκέψης και δράσης και ο επαναπροσδιορισμός του ρόλου της ΕΕ στο διεθνές σύστημα.

Από την δημοσιοποίηση της “Ευρωπαϊκής Παγκόσμιας Στρατηγικής”, η Ευρωπαϊκή Υπηρεσία Εξωτερικής Δράσης (European External Action Service- EEAS) έχει εντείνει τις προσπάθειες για στενότερη σύνδεση των εξωτερικών- εσωτερικών ζητημάτων, το οποίο σημαίνει ότι οι πρωτοβουλίες που αφορούν είτε το εσωτερικό είτε το εξωτερικό της ένωσης αλλά ανήκουν στον ίδιο τομέα πολιτικής, πρέπει να έχουν συνοχή και να ενδυναμώνουν η μία την άλλη. Ακόμη, στον προϋπολογισμό της ΕΕ για το διάστημα 2021-2027 η Επιτροπή προβλέπει την αύξηση του προϋπολογισμού της Ευρωπαϊκής Υπηρεσίας Εξωτερικής Δράσης κατά 30% προκειμένου να μειωθεί ο αριθμός των οργάνων της και να απλουστευτεί η δομή της, με σκοπό να γίνει πιο αποτελεσματική, ευέλικτη και να ενισχυθεί η διαφάνειά της.

Ποιές δαπάνες καλύπτει ο ευρωπαϊκός προϋπολογισμός;

Οι δαπάνες που πραγματοποιούνται στα πλαίσια της ΚΕΠΠΑ, καλύπτουν μόνο ένα μέρος των δράσεων της ΕΠΑΑ και πιο συγκεκριμένα τις πολιτικές αποστολές της ΚΕΠΠΑ, ειδικούς εκπροσώπους της ΕΕ και μέτρα για τον περιορισμό και τον αφοπλισμό. Η προσέγγιση που εφαρμόζει η ΚΕΠΠΑ στη διαχείριση κρίσεων περιλαμβάνει τη συμμετοχή σε όλες τις φάσεις του κύκλου κρίσης: από τις στρατηγικές πρόληψης, αντιμετώπισης της κρίσης, την αποκατάσταση και την ανασυγκρότηση μετά την κρίση, καθώς τρόπους για συντονισμένη χρήση όλων των μέσων εξωτερικής πολιτικής. Μέχρι στιγμής, οι δαπάνες με

στρατιωτικές ή αμυντικές συνέπειες καλύπτεται από τον μηχανισμό χρηματοδότησης ΑΘΗΝΑ. Καθιερωμένος από το 2004, δεν αποτελεί μέρος του προϋπολογισμού της ΕΕ, αλλά τα κεφάλαιά του βασίζονται σε κονδύλια από τα κράτη μέλη με βάση το ακαθάριστο εθνικό τους εισόδημα (εκτός από τη Δανία, λόγω της ρήτρας μη συμμετοχής στην ΕΠΑΑ). Τρίτες χώρες και λοιποί διεθνείς οργανισμοί μπορούν επίσης να συμμετέχουν με συγκεκριμένο τρόπο και υπό ορισμένες συνθήκες. Τα κύρια είδη δαπανών στο πλαίσιο του μηχανισμού ΑΘΗΝΑ περιλαμβάνουν τη στέγαση, τα ταξίδια, τη διοίκηση, τη δημόσια επικοινωνία, το τοπικά προσληφθέν προσωπικό, την έδρα των δυνάμεων, τις ιατρικές υπηρεσίες και τις υποδομές, καθώς συμπεριλαμβάνονται και οι δαπάνες των συστημάτων πληροφορικής και της συγκέντρωσης πληροφοριών. Μετά από ειδική διαδικασία έγκρισης, ο μηχανισμός ΑΘΗΝΑ μπορεί επίσης να χρηματοδοτήσει πρόσθετο εξοπλισμό και υπηρεσίες. Επί του παρόντος, υπάρχουν έξι ενεργές στρατιωτικές επιχειρήσεις της ΕΕ και επωφελούνται από τη χρηματοδότηση του μηχανισμού αυτού.

Άμυνα και ασφάλεια στο ΠΔΠ 2014-2020

Στον προϋπολογισμό της περιόδου 2014-2020, οι δαπάνες για την άμυνα και ασφάλεια της Ένωσης είναι διασκορπισμένες σε διάφορους άλλους τομείς πολιτικής, καθώς δεν υπάρχει ανεξάρτητος τομέας πολιτικής για την άμυνα και ασφάλεια.

Συγγενείς τομείς πολιτικής είναι:

- Security and Citizenship: Αφορά κυρίως εσωτερική ασφάλεια, αλλά περιλαμβάνει και δράσεις για τα εξωτερικά σύνορα. (15.67 δισ. ευρώ).
- Global Europe: Αφορά κυρίως ανθρωπιστική και αναπτυξιακή βοήθεια σε κράτη εκτός της Ε.Ε.. Δεν συμπεριλαμβάνει το European Development Fund (Ευρωπαϊκό Ταμείο Ανάπτυξης). (58.7 δισ. ευρώ).

Στις 19 Μαρτίου του 2019 η Επιτροπή ενέκρινε προγράμματα εργασίας για τη συγχρηματοδότηση κοινών αμυντικών βιομηχανικών σχεδίων το 2019-2020 αξίας μέχρι 500 εκατ. Ευρώ. Έχουν διατεθεί επιπλέον 25 εκατ. Ευρώ για τη στήριξη συνεργατικών ερευνητικών έργων στον τομέα της άμυνας για το 2019, με προσκλήσεις υποβολής προτάσεων που ξεκίνησαν την ίδια ημέρα.

Πρόταση της Επιτροπής για τον ΠΔΠ 2021-2027

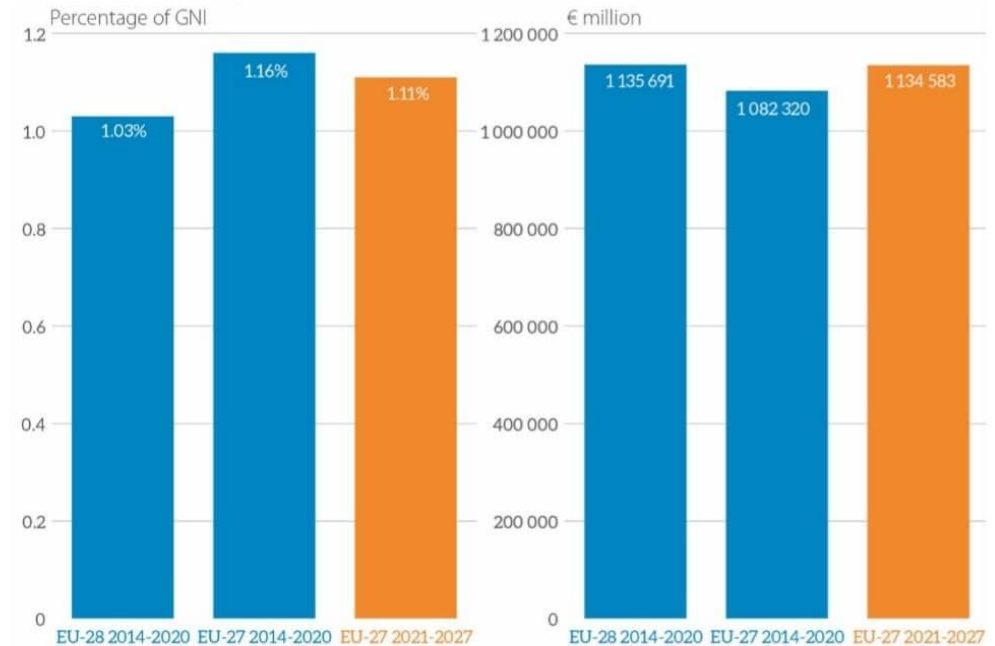
Σύγκριση με προϋπολογισμό 2014-2020

Όσον αφορά τις δαπάνες του προϋπολογισμού της ΕΕ, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή πρότεινε ένα ΠΔΠ για το διάστημα 2021-2027, συνολικού ύψους 1.134.583 εκατ. Ευρώ σε αναλήψεις υποχρεώσεων και 1.104.805 εκατ. Ευρώ σε πληρωμές (σύμφωνα με τα δεδομένα του 2018). Οι προτεινόμενες αναλήψεις υποχρεώσεων ισοδυναμούν με το 1,11% και οι προτεινόμενες πληρωμές σε 1,08% του ΑΕΙ (Ακαθάριστο Εθνικό Εισόδημα) της ένωσης των 27. Με μία πρώτη ματιά, αυτό ισοδυναμεί με αύξηση του ΠΔΠ 2014-2020, η οποία υπολογίζεται στο 1,02% του ΑΕΕ της ΕΕ-28 (σε αναλήψεις υποχρεώσεων), αλλά ένας αριθμός παραγόντων δυσχεραίνει τις συγκρίσεις.

Αρχικά, στο νέο ΠΔΠ που πρότεινε η Επιτροπή θα ενσωματώσει και το Ευρωπαϊκό Ταμείο Ανάπτυξης για πρώτη φορά. Επιπλέον, η αναμενόμενη αποχώρηση του Ηνωμένου Βασιλείου από την ΕΕ σημαίνει ότι το επόμενο ΠΔΠ θα είναι για μια Ένωση 27 χωρών. Μια μικρότερη ΕΕ σημαίνει μικρότερο ΑΕΕ, επηρεάζοντας τον τρόπο με τον οποίο η ο προϋπολογισμός της ΕΕ υπολογίζεται σε σχετικούς όρους. Ανάλογα με την πλευρά που το βλέπει κανείς, η πρόταση αυτή της Επιτροπής, μπορεί να θεωρηθεί είτε ως αύξηση είτε ως μείωση του τρέχοντος ΠΔΠ. Αυτό που είναι σαφές, ωστόσο, είναι ότι η πρόταση είναι σημαντικά χαμηλότερη από το 1,3% του ΑΕΕ που ζήτησε το Κοινοβούλιο.

Στο παρακάτω διάγραμμα παρατίθεται ο προϋπολογισμός της ΕΕ πριν και μετά την αποχώρηση του Ην. Βασιλείου για το διάστημα 2014-2020 καθώς και για το διάστημα 2021-2027 της ένωσης των 27.

Figure 1 – Proposal for the 2021-2027 MFF compared with the current MFF (commitments, 2018 prices, including the EDF).



Source: EPRS, calculations based on data from the Secretariat of the Committee on Budgets, European Parliament, June 2018 (Annex 3a).

Παρατηρούμε λοιπόν ότι:

- Σε σχετικούς όρους, το πραγματικό τρέχον ΑΕΕ της ΕΕ παρουσιάζει αύξηση από το 1.03% της ΕΕ-28 σε 1.11% για το μελλοντικό ΑΕΕ της ΕΕ-27
- Σε σχετικούς όρους, το τρέχον ΑΕΕ της ΕΕ χωρίς την προσμέτρηση του ΗΒ παρουσιάζει μία μείωση από το 1.16% στο 1.11% του μελλοντικού ΑΕΕ της ΕΕ-27
- Σε πραγματικούς όρους, το μελλοντικό ΠΔΠ του 2021-2027 παρουσιάζει μία μικρή μείωση συγκριτικά με το τωρινό ΠΔΠ του 2014-2020
- Σε πραγματικούς όρους, ο τωρινός ΠΔΠ χωρίς τις συνεισφορές του Ην Βασιλείου φαίνεται ότι αυξάνεται κατά 5% (52.3 δις ευρώ)



Heading 5 Security and Defence

€ 24 323 million

2.1 % of total EU 2021-2027 MFF

11 453	5 767	2 210	1 242	3 651
European Defence Fund	Military Mobility	Internal Security Fund	Union Civil Protection Mechanism (rescEU)	other

ΚΠΑΑ στον ΠΔΠ 2021-2027

Από το 2016 και έπειτα η Ε.Ε. έχει κάνει σημαντικά βήματα στην Κοινή Πολιτική Άμυνας και Ασφάλειας (Common Defence and Security Policy - ΚΠΑΑ) γεγονός που αποτυπώνεται και στην πρόταση της επιτροπής για τον νέο προϋπολογισμό. Η κοινή άμυνα και ασφάλεια αποτελεί μία από τις καινούριες προτεραιότητες της Ένωσης, και για αυτό αποτελεί αυτόνομο τομέα πολιτικής στην πρόταση της επιτροπής, ενώ διατηρούνται ως διακριτοί τομείς ο τομέας μετανάστευσης και διαχείρισης συνόρων και ο τομέας “Neighbourhood and the world”. Στόχος είναι η ενίσχυση της Ευρωπαϊκής στρατηγικής αυτονομίας σε ό,τι αφορά την προστασία των πολιτών της. Πρέπει να σημειωθεί όμως ότι στην “επικεφαλίδα” άμυνα και ασφάλεια αποδίδεται το μικρότερο budget από όλους τους τομείς πολιτικής, όπως φαίνεται και στον παρακάτω πίνακα.

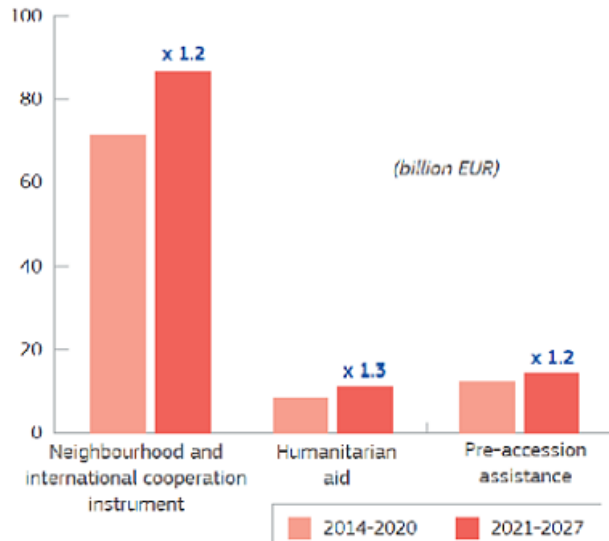
Table 1 – Overall structure of 2014-2020 and 2021-2027 MFFs and share of individual headings.

2014-2020 MFF	% of total	2021-2027 MFF	% of total
1. Smart and Inclusive Growth	47.2 %	1. Single market, innovation and digital	14.7 %
1a: Competitiveness for growth and jobs	13 %	2. Cohesion and values	34.5 %
1b: Economic, social and territorial cohesion	34.2 %	3. Natural resources and environment	29.7 %
2. Sustainable growth: Natural resources	38.6 %	4. Migration and border management	2.7 %
3. Security and citizenship	1.6 %	5. Security and defence	2.1 %
4. Global Europe	6.1 %	6. Neighbourhood and the world	9.6 %
5. Administration	6.4 %	7. European public administration	6.7 %
Compensations	< 1 %		

Source: EPRS, 2014-2020 MFF based on European Commission [data](#).

Οι επενδύσεις σε εξωτερικές δράσεις στη γειτονιά της Ένωσης αλλά και σε άλλες περιοχές παρουσιάζουν σημαντική αύξηση. Όπως φαίνεται στο διάγραμμα, οι επενδύσεις για ενίσχυση των μηχανισμών που προωθούν τη συνεργασία σε περιφερειακό και διεθνές επίπεδο, θα αυξηθούν κατά 1,2 φορές το διάστημα 2021-2027, σε σύγκριση με το διάστημα 2014-2020. Ακόμη, η αποστολή ανθρωπιστικής βοήθειας για το ίδιο διάστημα αναμένεται να αυξηθεί κατά 1,3 φορές, ενώ 1,2 φορές περισσότερα ευρώ θα δοθούν σε χώρες που προετοιμάζονται να ενταχθούν στην ευρωπαϊκή ένωση την επόμενη επταετία. Συνεπώς, ο προϋπολογισμός της ΕΕ για την ασφάλεια και άμυνα θα ενισχυθεί σημαντικά, ανερχόμενος σε 27,5 δισ. Ευρώ, το οποίο μεταφράζεται σε αύξηση κατά 22 φορές των επενδύσεων της ΕΕ στις αμυντικές δαπάνες.

Investing in the European Union's external action in the neighbourhood and beyond and assistance for countries preparing for accession to the European Union



Κατά τα προσεχή έτη, το Ευρωπαϊκό Αμυντικό Ταμείο θα ενισχύσει τις δραστηριότητές του και αναμένεται να φτάσει την πλήρη προβλεπόμενη δυνατότητά του για τον συντονισμό, τη συμπλήρωση και την ενίσχυση των εθνικών επενδύσεων όσον αφορά την έρευνα στον τομέα της άμυνας, στην ανάπτυξη πρωτοτύπων και στην απόκτηση αμυντικού εξοπλισμού και τεχνολογίας. Οι αυξήσεις των επενδύσεων προερχόμενες από τους εθνικούς προϋπολογισμούς στο Ταμείο, θα αποτελέσουν ένα ουσιαστικό βήμα στην δημιουργία μίας ευρωπαϊκής αμυντικής ένωσης. Ακόμη, τα κράτη-μέλη έχουν πραγματοποιήσει συμφωνία προκειμένου να διαθέτουν το 35% των αμυντικών τους δαπανών σε κοινοτικά πρότζεκτ. Οι δημοσιονομικοί κανονισμοί θα ενθαρρύνουν την περαιτέρω συνεργασία μεταξύ των κρατών-μελών, και τόσο οι εθνικές ένοπλες δυνάμεις όσο και ιδιωτικές εταιρείες ερευνών και ινστιτούτα θα επωφεληθούν από το Ευρωπαϊκό Αμυντικό Ταμείο. Η συνεργασία θα ενισχυθεί περαιτέρω στο πλαίσιο της PESCO, όχι μόνο μέσω κοινών πολιτικών, αλλά και μέσω της συγκέντρωσης πόρων και συνεισφέροντας πιο αποτελεσματικά σε αποστολές για τη διατήρηση της ειρήνης και της ασφάλειας. Η PESCO θα ενισχύσει τη συνεργασία στους τομείς των τις επενδύσεων, της ανάπτυξης ικανοτήτων και της επιχειρησιακή ετοιμότητα , δηλαδή, τομείς που δεν έλαβαν την αρμόζουσα προσοχή από όλα τα κράτη- μέλη στο παρελθόν.

Τέλος, η ενδεχόμενη διεύρυνση του πεδίου της ψηφοφορίας με ειδική πλειοψηφία (QMV) σε ορισμένα πεδία της ΚΕΠΠΑ, συμπεριλαμβανομένων των καθεστώτων κυρώσεων

και των αποφάσεων σχετικά με τις μη στρατιωτικές αποστολές ΕΠΑΑ, που πρότεινε ο Πρόεδρος της Επιτροπής κ. Juncker στην ομιλία του για το έτος 2018, θα μπορούσε να έχει ουσιαστική σημασία στο μέλλον της πολιτικής ασφάλειας και άμυνας της ΕΕ.

Ευρωπαϊκή Άμυνα και Brexit

Σύμφωνα με στοιχεία που δημοσιεύθηκαν το 2018 από την Υπηρεσία Ερευνών του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, το Ηνωμένο Βασίλειο συμμετέχει σε 7 πολιτικές και σε 5 στρατιωτικές αποστολές στο πλαίσιο της ΚΕΠΠΑ και οι χρηματικές συνεισφορές του αποτελούν το 12,5% (18,2 δις ευρώ) του ευρωπαϊκού προϋπολογισμού. Ακόμη, το Ηνωμένο Βασίλειο είναι μία εκ των 5 ευρωπαϊκών χωρών που διαθέτε αρχηγεία για την εκπόνηση στρατιωτικών επιχειρήσεων. Μάλιστα, από το σύνολο του ευρωπαϊκού αμυντικού εξοπλισμού το Ην. Βασίλειο έχει στη διάθεσή του: το 50% των αεροπλανοφόρων, το 50% των πυρηνικών υποβρυχίων, το 37% των συστημάτων ανίχνευσης που είναι τοποθετημένα στο έδαφος, το 11% των μαχητικών αεροσκαφών και το 16% των πολεμικών πλοίων.

Το Ηνωμένο Βασίλειο είναι το 4ο κρατος στη λίστα με τις μεγαλύτερες συνεισφορές στον ευρωπαϊκό προϋπολογισμό, αφού το 2.13% του ΑΕΠ της κατευθύνεται σε αμυντικές δαπάνες και το 22,3% σε αγορά εξοπλισμού. Δημιουργείται, έτσι, στην Ένωση ένα έλλειμμα 9 εκατομμυρίων, το οποίο μέχρι τώρα τα υπόλοιπα κράτη-μέλη αρνούνται να καλύψουν με δικές τους αυξήσεις προϋπολογισμού. Ακόμη, το Ηνωμένο Βασίλειο συνεισφέρει με 14 εκατ. Λίρες ετησίως σε υπεράκτιες επιχειρήσεις αναπτυξιακής βοήθειας, με το 1/10 του ποσού να διοχετεύεται μέσω του ταμείου “EU Global Europe” και του Ευρωπαϊκού Αμυντικού Ταμείου, κατατάσσοντας το Ην. Βασίλειο στην τρίτη θέση με συνεισφορές 13 και 15% αντίστοιχα. Η ΕΕ όμως, θα υποστεί απώλειες και σε επίπεδο δυνατοτήτων των ενόπλων δυνάμεων, οικονομικών πόρων και διπλωματικών ή οργανωτικών δικτύων. Ακόμα, οι εξαιρετικά έμπειρες βρετανικές δυνάμεις αντιπροσωπεύουν ένα μεγάλο μέρος των ευρωπαϊκών δυνάμεων που είναι διαθέσιμες σε αποστολές. Αυτό το ζήτημα υπεροχής των βρετανικών δυνάμεων εξηγείται και από το γεγονός ότι το Ην. Βασίλειο δαπανά 175.000 δολάρια ανά στρατιώτη, ενώ η ΕΕ-27 μόλις 146.000 δολάρια. Αν οι βρετανικές συνεισφορές αφαιρεθούν από τον Κατάλογο Ευρωπαϊκών Δυνάμεων (EU Force Catalogue) θα δημιουργηθούν κενά που θα είναι δύσκολο να καλυφθούν από τα υπόλοιπα κράτη μέλη. Τέλος, το Ην. Βασίλειο συνεισφέρει το 16% των κοινών εξόδων που χρηματοδοτούν τις αποστολές της ΕΠΑΑ και περίπου το 20% του καταλόγου ενόπλων δυνάμεων. Επιπρόσθετα, ο κατάλογος ενόπλων δυνάμεων εμφανίζει τους πόρους που είναι δυναμικά διαθέσιμοι για

χάρη της ΕΕ, αλλά όχι αυτόματα διαθέσιμοι, όπως φαίνεται από τις πραγματικές συνεισφορές του Ηνωμένου Βασιλείου.

Παρ' όλ' αυτά, το πολιτικό και στρατιωτικό βάρος του Λονδίνου δεν αντανακλάται στις συνεισφορές του στην ΚΕΠΑΑ. Τόσο όσον αφορά τις συνεισφορές του προσωπικού σε αποστολές και επιχειρήσεις καθώς και τη συνεργασία με άλλα κράτη μέλη, οι Βρετανοί δεν ήταν στην πρώτη γραμμή. Το Ηνωμένο Βασίλειο ήταν απρόθυμη να θέσει τις δυνατότητές της στη διάθεση της ΕΕ και απέφυγε τη συμμετοχή στα μεγαλύτερα ερευνητικά προγράμματα του Ευρωπαϊκού Οργανισμού Άμυνας (EDA), τα λεγόμενα πρότζεκτ "Α κατηγορίας". Όσον αφορά τις συνεισφορές του προσωπικού, το Ηνωμένο Βασίλειο κατατάσσεται στην 11η θέση - πίσω από μικρές στρατιωτικές δυνάμεις. Το Ευρωπαϊκό Αμυντικό Ταμείο θα χάσει τη βρετανική δημοσιονομική συνεισφορά, αλλά ταυτόχρονα το Ηνωμένο Βασίλειο δεν θα είναι πλέον σε θέση να εμποδίσει την αύξηση του προϋπολογισμού.

Η Επιτροπή μπορεί να χρησιμοποιήσει τον προϋπολογισμό της για την έρευνα στον τομέα της άμυνας για τη συγχρηματοδότηση ερευνητικών έργων, για παράδειγμα έως και 50%, με αποτέλεσμα να ενθαρρύνει τα κράτη-μέλη να ενισχύσουν τις δικές τους δαπάνες στον τομέα της αμυντικής έρευνας. Το Ταμείο, το οποίο θεωρεί το έγγραφο της "Ευρωπαϊκής Παγκόσμιας Στρατηγικής" ως «διασύνδεση μεταξύ των κρατών μελών και της Επιτροπής», μπορεί να διαχειριστεί όλα τα έργα έρευνας στον τομέα της άμυνας. Τα κράτη μέλη θα πρέπει επίσης να αυξήσουν τον προϋπολογισμό του Ταμείου, παρέχοντάς του τελικά τα μέσα να ενεργήσει από μόνος του και να δρομολογήσει μελέτες σκοπιμότητας και πιλοτικά σχέδια, κάτι το οποίο μέχρι τώρα, οι βρετανικές αντιρρήσεις το είχαν καταστήσει αδύνατο. Σημειώνεται επίσης ότι, παρόλο που το Ηνωμένο Βασίλειο θα εγκαταλείψει την ΕΠΑΑ μαζί με την αποχώρησή του από την Ένωση, υπάρχουν πολλές επιλογές για να συμμετέχει σε αποστολές ως τρίτο κράτος.

Ευρωπαϊκό Αμυντικό Ταμείο

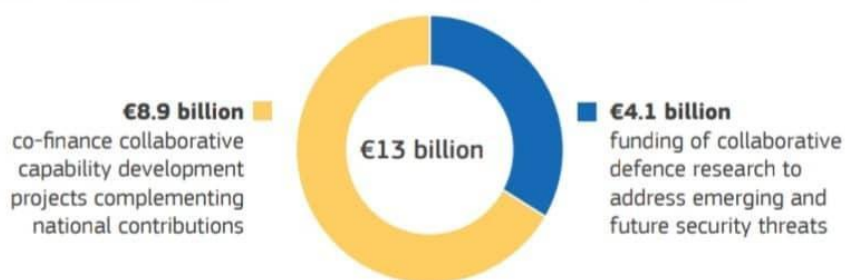
Το Ευρωπαϊκό Αμυντικό Ταμείο έχει στόχο να συμβάλλει στην στρατηγική αυτονομία της ΕΕ, συντονίζοντας, συμπληρώνοντας και απλοποιώντας τις εθνικές επενδύσεις στον τομέα της άμυνας. Το ευρωπαϊκό ταμείο έχει σκοπό:

- Να λειτουργήσει ως καταλύτης για μία καινοτόμα και ανταγωνιστική βίο- μηχανική βάση η οποία θα ανταποκρίνεται στις αμυντικές ανάγκες της Ευρώπης με δια λειτουργική τεχνολογία και εξοπλισμό.
- Να βοηθήσει τα κράτη-μέλη να αποκομίσουν μέσω της συγκέντρωσης πόρων μεγαλύτερη αξία από τις επενδύσεις τους και να αναπτύξουν τεχνολογίες που δεν θα μπορούσαν να αναπτύξουν μεμονωμένα
- Προσφέροντας υποστήριξη σε όλη τη διάρκεια της έρευνας και της ανάπτυξης, να διασφαλίσει ότι τα αποτελέσματα δεν θα χαθούν εξαιτίας της έλλειψης χρηματοδότησης.

Σύμφωνα με τα στατιστικά, η έλλειψη συνεργασίας μεταξύ των κρατών μελών στους τομείς της άμυνας και της ασφάλειας υπολογίζεται ότι στοιχίζει κάθε χρόνο μεταξύ 25 με 100 δις ευρώ. Ακόμη, το 80% των αμυντικών προμηθειών διαχειρίζεται σε εθνικό επίπεδο, γεγονός το οποίο οδηγεί σε κοστοβόρα αναπαραγωγή στρατιωτικών δυνατοτήτων. Τέλος, από το 2010 λιγότερα από 200 εκατομμύρια ευρώ ετησίως έχουν αξιοποιηθεί στην έρευνα και την τεχνολογία αμυντικού εξοπλισμού για την συλλογική ευρωπαϊκή άμυνα.

Η Επιτροπή έκανε πρόταση για έναν προϋπολογισμό ύψους 13 δις για το διάστημα 2021-2027, ο οποίος θα κατευθυνθεί στο Ευρωπαϊκό Ταμείο Άμυνας. Από τα 13 δις, τα 8.9 θα συν-χρηματοδοτήσουν συνεργατικά πρότζεκτ για την ανάπτυξη δυνατοτήτων, συμπληρώνοντας τις εθνικές πρωτοβουλίες, ενώ, τα 4.1 δις θα χρηματοδοτήσουν τη συνεργατική έρευνα στον τομέα της άμυνας με στόχο να αντιμετωπιστούν οι ανερχόμενες και μελλοντικές απειλές. Προϋπολογισμός 13 δις. Ευρώ (κατά τη διάρκεια της περιόδου των 7 ετών) θα διατεθεί για το Ευρωπαϊκό Αμυντικό Ταμείο. Αυτό θα καταστήσει την ΕΕ μεταξύ των κορυφαίων 4 επενδυτών στην έρευνα και την ανάπτυξη της τεχνολογίας για αμυντικούς σκοπούς.

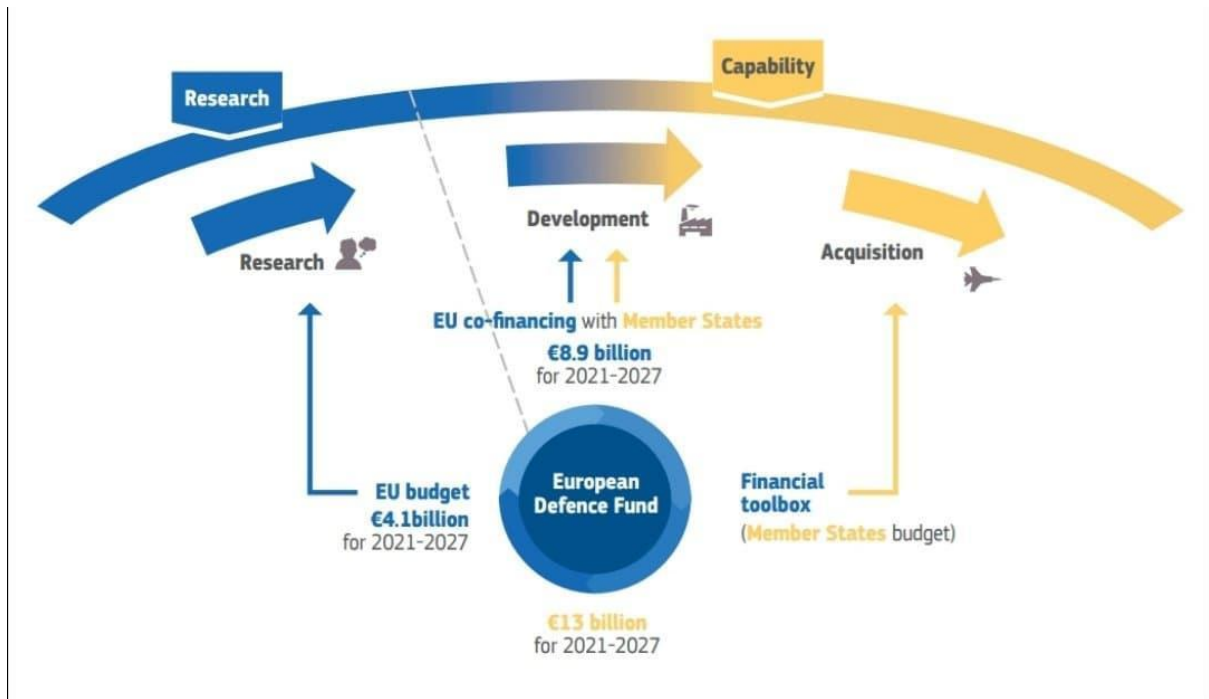
EU BUDGET DEDICATED TO THE EUROPEAN DEFENCE FUND



Πώς θα λειτουργεί το Ταμείο;

Το Ταμείο θα στηρίζει ανταγωνιστικά και συνεργατικά αμυντικά πρότζεκτ σε όλο το διάστημα της έρευνας και της ανάπτυξης. Η ΕΕ θα χρηματοδοτεί άμεσα με επιχορηγήσεις τα συνολικά έξοδα στη διάρκεια της ερευνητικής περιόδου. Μετά από αυτή τη φάση, το Ταμείο θα συμπληρώνει τις επενδύσεις των κρατών-μελών μέσω συν-χρηματοδότησης που θα φτάνει μέχρι το 20% των εξόδων για πρωτότυπες ανακαλύψεις και μέχρι το 80% για τις δραστηριότητες πιστοποίησης και δοκιμής.

Το ταμείο δεν θα καλύπτει τα έξοδα απόκτησης, ωστόσο, όταν τα κράτη μέλη αποφασίσουν από κοινού να αποκτήσουν εξοπλισμό (capabilities), για παράδειγμα μία από κοινού προμήθεια ελικοπτέρων, η Κομισιόν μπορεί να προσφέρει πρακτική υποστήριξη. Ειδικότερα, η βοήθεια αυτή περιλαμβάνει την επιλογή αποτελεσματικών οικονομικών ρυθμίσεων, παρέχοντας όρους και πλαίσια συμφωνιών αλλά και συμβουλές σχετικά με τις δομές ιδιοκτησίας.



Προϋποθέσεις

- Μόνο τα συνεργατικά πρότζεκτ πληρούν τις προϋποθέσεις. Κάθε πρότζεκτ πρέπει να έχει τουλάχιστον 3 συμμετέχοντες από 3 διαφορετικά κράτη-μέλ
- Τα πρότζεκτ θα έχουν στόχο να συνεισφέρουν στην άμυνα και την ασφάλεια της ένωσης και θα είναι σε ευθυγράμμιση με τις προτεραιότητες για τις αμυντικές δυνατότητες των κρατών-μελών, οι οποίες θα καθορίζονται από το πλαίσιο της ΚΠΑΑ και άλλων περιφερειακών και διεθνών οργανισμών (NATO).
- Το Ταμείο θα ενθαρρύνει τη διασυνοριακή συμμετοχή των μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων παρέχοντας υψηλότερα ποσοστά χρηματοδότησης και ευνοώντας σχέδια από κοινοπραξίες που περιλαμβάνουν μικρομεσαίες επιχειρήσεις.
- Το 5% του προϋπολογισμού θα διατεθεί για καινοτομίες υψηλού κινδύνου και ρίσκου που θα ενισχύσει τη μακροπρόθεσμη ανάπτυξη της Ευρώπης στο κομμάτι της τεχνολογικής ηγεσίας και αμυντικής αυτονομίας.
- Προκειμένου να διασφαλιστεί η καλή χρήση των πόρων της ΕΕ, το Ταμείο θα συν-χρηματοδοτήσει μόνο την ανάπτυξη κοινών πρωτοτύπων όταν τα κράτη μέλη δεσμεύονται να αγοράσουν το τελικό προϊόν. Η ΕΕ σαν σύνολο δεν θα φέρει τον τίτλο ιδιοκτησίας κανενός προϊόντος που προέρχεται ως αποτέλεσμα αυτών των πρότζεκτ .

- Εάν είναι επιλέξιμα, τα σχέδια της μόνιμης διαρθρωμένης συνεργασίας (PESCO) ενδέχεται να λάβουν υψηλότερο ποσοστό συγχρηματοδότησης από την ΕΕ (πρόσθετο 10% πρόσθετο επίδομα), αλλά η συνεισφορά του Ταμείου δεν είναι αυτόματη.

Το Ταμείο βασίζεται στις προσπάθειες της θητείας του προέδρου Juncker να δοκιμάσει και να προωθήσει την αμυντική συνεργασία. Από τον προϋπολογισμό της ΕΕ για το 2017-2019 διατέθηκαν για την έρευνα στον τομέα της άμυνας € 90 εκατ. και ένα πρώτο σύνολο επιχορηγήσεων της ΕΕ για ερευνητικά πρότζεκτ στον τομέα της άμυνας έχουν ήδη υπογραφεί. Μεταξύ αυτών, με επιχορήγηση € 35 εκατ. , το σχέδιο Ocean2020 υποστηρίζει τις θαλάσσιες επιθεωρήσεις και τις αποστολές απαγόρευσης στη θάλασσα. Προς επίτευξη αυτού του σκοπού, θα ενσωματώσει αεροσκάφη και μη επανδρωμένα υποβρύχια σε επιχειρήσεις στόλου. Η Επιτροπή προώθησε επίσης το ευρωπαϊκό πρόγραμμα για την άμυνα και τη βιομηχανική ανάπτυξη (EDIDP), με 500 εκατ. ευρώ που προβλέπονται για το 2019 και το 2020. Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο είχαν καταλήξει σε προσωρινή συμφωνία η οποία θα έμπαινε σε εφαρμογή από τον Ιανουάριο του 2019.

Πώς θα συμπληρώνει το Ταμείο άλλες πρωτοβουλίες στο κομμάτι της άμυνας;

1. Θα διασφαλίζει τη στενή σύνδεση μεταξύ του Ευρωπαϊκού Ταμείου Άμυνας και των πρότζεκτ που εφαρμόζονται στα πλαίσια της Μόνιμης Διαρθρωμένης Συνεργασίας για την άμυνα (PESCO).
2. Θα υποστηρίζει δραστηριότητες σχετικές με τα ζητήματα άμυνας μέσω της Ευρωπαϊκής Μονάδας Ειρήνης (european peace facility), ένα ταμείο 10,1 δις ευρώ εκτός του ευρωπαϊκού προϋπολογισμού, το οποίο δεν συμπεριλαμβάνεται στο πολυετές δημοσιονομικό πλαίσιο (Multiannual Financial Framework). Ο σκοπός αυτού του οργάνου είναι να ενισχύσει την στήριξη της ΕΕ σε ειρηνευτικές αποστολές που διεξάγονται από κράτη που δεν είναι μέλη της, να συνδράμει στα έξοδα στρατιωτικών αποστολών της ΚΠΑΑ (τα οποία τώρα καλύπτονται από τον μηχανισμό “Αθηνά”) και να στηρίξει περαιτέρω τις αποστολές τρίτων χωρών με υποδομές, εξοπλισμό ή στρατιωτική τεχνική υποστήριξη.

3. Ένας ειδικός προϋπολογισμός ύψους 6,5 δισ. Ευρώ θα διατεθεί στη διευκόλυνση του προγράμματος «Συνδέοντας την Ευρώπη», για την ενίσχυση της στρατηγικής της ΕΕ σε υποδομές μεταφορών ώστε να είναι κατάλληλες για στρατιωτική κινητικότητα.
4. Ενισχύοντας την αποτελεσματικότητα της συνεργασίας με το νέο πρόγραμμα έρευνας και καινοτομίας ύψους € 100 δισ. Horizon Europe, θα εξασφαλίσει ότι τα αποτελέσματα στο πλαίσιο της πολιτικής έρευνας θα μπορούν να ωφελήσουν την ανάπτυξη αμυντικών ικανοτήτων και αντίστροφα. Αυτό θα συμβάλλει στην αποφυγή περιττών επικαλύψεων.

Σύνοψη και προβλέψεις

Η αντίληψη της Ένωσης για το περιβάλλον της σήμερα διαφέρει από την αντίληψη που επικρατούσε πριν 7 χρόνια. Οι δυναμικές εντός της Ένωσης έχουν αλλάξει, ίδια η σύσταση της Ένωσης ακόμα πρόκειται να υποστεί σημαντική μεταβολή με την έξοδο του Ηνωμένου Βασιλείου. Τα παραπάνω δημιουργούν απειλές όσο και ευκαιρίες. Άλλωστε, στην ιστορία της Ένωσης απειλές και ευκαιρίες αποτελούν τις δύο όψεις του ίδιου νομίσματος.

Τα τελευταία χρόνια η Ε.Ε. έχει σημειώσει σημαντική πρόοδο στον τομέα της κοινής ασφάλειας και άμυνας. Οι φιλοδοξίες για μεγαλύτερη Ευρωπαϊκή πρωτοβουλία στον εν λόγω τομέα αποτυπώνονται στην πρόταση της επιτροπής για τον προϋπολογισμό 2021-2027, στην οποία για πρώτη φορά η “ασφάλεια και άμυνα” αποτελούν τομέα πολιτικής με αυτόνομη χρηματοδότηση. Αν και επικεφαλίδα ασφάλεια και άμυνα δεν αποτελεί παρά το 2% του Ενωσιακού προϋπολογισμού, η ψήφισή του θα συνιστούσε αξιοσημείωτο βήμα υπέρ της εδραίωσης της κοινής πολιτικής ασφάλειας και άμυνας στο Ευρωπαϊκό οικοδόμημα, αλλά και στροφή (game changer, όπως έχει χαρακτηριστεί) των κοινών Ευρωπαϊκών πολιτικών από civilian ζητήματα σε ζητήματα υψηλής πολιτικής (στρατιωτικού χαρακτήρα).

Τον Ιούνιο του 2019, το Συμβούλιο των Υπουργών υιοθέτησε τις προτάσεις για ασφάλεια και άμυνα στο πλαίσιο της EU Global Strategy, υπογραμμίζοντας ότι “ανταποκρινόμενοι στις τρέχουσες και μελλοντικές ανάγκες ασφάλειας και άμυνας της Ευρώπης, η ΕΕ ενισχύει το status της ως πάροχος ασφαλείας, τη στρατηγική της αυτονομία

και τη δυνατότητά της να συνεργάζεται με εταίρους. Σε ότι αφορά την αποδοχή της πρότασης προϋπολογισμού για τον τομέα ασφάλειας και άμυνας, ιδιαίτερα ελπιδοφόρος είναι η θέση του Συμβουλίου το οποίο αναμένει την εγκατάσταση του Ευρωπαϊκού Αμυντικού Ταμείου το οποίο θα ακολουθήσει την υιοθέτηση του ΠΧΠ.

Η δημιουργία Ευρωπαϊκού Αμυντικού πυλώνα εμπεριέχει στοιχεία τα οποία την καθιστούν ελκυστική στα κράτη-μέλη, όπως:

- ο επιμερισμός του ρίσκου στην τεχνολογική ανάπτυξη αμυντικών προγραμμάτων
- η δημιουργία οικονομίας κλίμακας (άμυνα και εξοπλισμοί)
- Συντονισμός κρατικών προϋπολογισμών με ό,τι θετικές συνέπειες αυτό επιφέρει (μόχλευση από τις Ευρωπαϊκές αρχές για δανειοδότηση στα κράτη, κοινά προγράμματα R&D)

Χωρίς να παραβλέπεται η σημασία λοιπών μεταβλητών (εθνικισμός, ατλαντισμός κλπ.) εικάζεται, λόγω των προαναφερθέντων ενδείξεων και κινήτρων, ότι ο αυξημένος βαθμός ολοκλήρωσης σε άμυνα και ασφάλεια που προωθείται από την πρόταση ΠΧΠ, θα γίνει αποδεκτός από τις κυβερνήσεις των κρατών-μελών και κατά συνέπεια θα ψηφιστεί από το Συμβούλιο της ΕΕ.

Βιβλιογραφία

Bonifatius, G., & Paderborn. (2009). The european security and defence policy. *Federal Foreign Office*.

Bakker, A.; Drent, M. & Zandee, D. (2017). *European Defence: how to engage the UK after Brexit?* The Hague: Clingendael. Retrieved 07 16, 2019, from https://www.clingendael.org/sites/default/files/pdfs/Report_European_defence_after_Brexit.pdf

De la Brosse, Guillaume. (2017, 03). Deploying Financial Tools in Support of European Defence Cooperation. *Armament Industry European Research Group*. Retrieved 07 16, 2019, from <https://www.iris-france.org/wp-content/uploads/2017/03/ARES-Group-Comment-G-DelaBrosse-f%C3%A9v-17.pdf>

Duke, S. (2019). *Will Brexit damage our security and defence? The impact on the UK and EU*. Maastricht: Palgrave Macmillan. doi:doi.org/10.1007/978-3-319-96107-1

Lazarou, E., & Dobрева, A. (2019). Security and defence. *EPRS / European Parliamentary Research Service*, 635.533, 8.

Pedi, R. (2019). *The (Small) State of the Union: Assessing the EU's Ability to Implement Its Global Strategy*. *New Perspectives Interdisciplinary Journal of Central & East European Politics and International Relations*, 27(1/2019), 32.

European Commission. (2018). *Paving the Way for a Modern, Balanced and Fair Budget*. 12. Retrieved 07 16, 2019, from [https://ec.europa.eu/commission/sites/beta-political/files/factsheet -
_paving_the_way_for_a_modern_balanced_and_fair_budget_en_0.pdf](https://ec.europa.eu/commission/sites/beta-political/files/factsheet_-_paving_the_way_for_a_modern_balanced_and_fair_budget_en_0.pdf)

European Union External Action (2018, 05 02) *EU budget 2021-2027 invests more and better in external action, security and defence* Retrieved 07 15 2019, from [eeas.europa.eu
https://eeas.europa.eu/headquarters/headquarters-homepage/43885/eu-budget-2021-2027-invests-more-and-better-external-action-security-and-defence_bg](https://eeas.europa.eu/headquarters/headquarters-homepage/43885/eu-budget-2021-2027-invests-more-and-better-external-action-security-and-defence_bg)

European Commission. (2.5.2018). *A Modern Budget for a Union that Protects, Empowers and Defends; The Multiannual Financial Framework for 2021 - 2027 COM(2018) 321 final*. Brussels.

European Council - Council of the European Union. (2019, 02 25). *Multiannual financial framework for 2014-2020*. Retrieved 07 25, 2019, from [consilium.europa.eu:
https://www.consilium.europa.eu/en/policies/eu-budgetary-system/multiannual-financial-framework/mff-2014-2020/](https://www.consilium.europa.eu/en/policies/eu-budgetary-system/multiannual-financial-framework/mff-2014-2020/)

European Council - Council of the European Union. (2019, 07 10). *Multiannual financial framework for 2021-2027: negotiations*. Retrieved 07 16, 2019, from [consilium.europa.eu:
https://www.consilium.europa.eu/en/policies/eu-budgetary-system/multiannual-financial-framework/mff-negotiations/](https://www.consilium.europa.eu/en/policies/eu-budgetary-system/multiannual-financial-framework/mff-negotiations/)

European Council - Council of the European Union. (2019, 02 25). *Multiannual financial framework: shaping EU expenditure*. Retrieved 07 16, 2019, from [consilium.europa.eu:
https://www.consilium.europa.eu/en/policies/eu-budgetary-system/multiannual-financial-framework/](https://www.consilium.europa.eu/en/policies/eu-budgetary-system/multiannual-financial-framework/)

European Council - Council of the European Union. (2019, 06 25). *Security and defence: Council adopts conclusions*. Retrieved 07 16, 2019, from [consilium.europa.eu:
https://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2019/06/17/security-and-defence-council-adopts-conclusions/](https://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2019/06/17/security-and-defence-council-adopts-conclusions/)

Fiott, D & Bellais, R. (2016, 04). A 'Game Changer'? the EU's preparatory action on defence research. *Armament Industry European Research Group*. Retrieved from <https://www.iris->

france.org/wp-content/uploads/2016/04/ARES-Group-Policy-Paper-Fiott-and-Bellais-04-16-OK.pdf

Howorth, J. (2018). Strategic autonomy and EU-NATO cooperation: threat or opportunity for transatlantic defence relations? *Journal of European Integration*, 523-537.
doi:<https://doi.org/10.1080/07036337.2018.1512268>

Martill, B. & Sus M. (2018, 01 26). Known Unknowns: EU foreign, security and defence policy after Brexit. Retrieved 07 16, 2019, from <https://www.dahrendorf-forum.eu/wp-content/uploads/2018/01/Martill-Sus-Known-Unknowns.pdf>

Ευρωπαϊκή Ένωση. (2019, 07 16). *Πώς δαπανάται ο προϋπολογισμός της ΕΕ*. Retrieved from europa.eu: https://europa.eu/european-union/about-eu/eu-budget/expenditure_el

Πρόσθετη Βιβλιογραφία

Biscop, S. (2016). *All or nothing? The EU Global Strategy and defence policy after the Brexit*. *Contemporary Security Policy*, 37(3), 431–445.
<https://doi.org/10.1080/13523260.2016.1238120>

Fiott, D. (2018, 11). The Multiannual Financial Framework and European Defence. *Intereconomics*, 53(6), 311-315. Retrieved 07 16, 2019, from <https://archive.intereconomics.eu/year/2018/6/the-multiannual-financial-framework-and-european-defence/>

Parry, M. & Sapala, M. (2018). *2021-2027 multiannual financial framework and new own resources; Analysis of the Commission's proposal*. European Parliamentary Research Service. doi:10.2861/663213

Smith, M.E. (2018, 10 08). Transatlantic security relations since the European security strategy: what role for the EU in its pursuit of strategic autonomy? *Journal of European Integration*, 40, 605-620. doi:<https://doi.org/10.1080/07036337.2018.1488840>

Sperling, J. & Webber, M. (2019, 11 19). The European Union: security governance and collective securitisation. *West European Politics*, 42, 228-260.
doi:<https://doi.org/10.1080/01402382.2018.1510193>

Terziev, V.; Banabakova, V. & Stefanov, S. (2018). Common European Security and Defence Policy. *Proceedings of ADVED 2018- 4th International Conference on Advances in Education and Social Sciences*, (pp. 132-148). Istanbul.